

εἴπερ ποτὲ κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἢ ἐπὶ τῆς Εὐβοίας ἐνατικὴ ἀρχὴ ἀλλὰ καὶ τὰ παράλια τῆς νήσου καὶ τῆς Ἀττικῆς ἀπηλλάγησαν ἐπὶ τινα ἔτη, περὶ τὸ 1340, τῶν τουρκικῶν δηώσεων. Ἄξιον δὲ ἰδίως σημειώσεως εἶναι ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἢ Ἀττικὴ οὐ μόνον ἐξηκολούθησεν ἀπολαμβάνουσα ὑπὸ τοῖς Καταλανοῦς, μέχρι τινὸς τοῦλάχιστον, τὴν προτέραν ὕλικὴν εὐημερίαν ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ ἐπιστημονικαὶ μελέται δὲν εἶχον, ὡς φαίνεται, ἐκλείψει παντελῶς κατ' ἐκεῖνο τοῦ χρόνου ἐκ τῆς χώρας ταύτης, διότι μανθάνομεν ὅτι κατ' Αὐγουστον τοῦ 1339 ὁ ἐνταῦθα ἱερεὺς Κοσμάς Κάμηλος ἀντέγραψε κατὰ παραγγελίαν τοῦ δόκτωρος Δημητρίου Νομαχλῶνου διάφορα ἱατρικὰ συγγραμμάτα τοῦ Ὁριβασίου καὶ ἄλλα. Ἄλλ' ἐνῶ ἡ φραγκικὴ κυριαρχία διετηρεῖτο ἀσφαλῶς μὲν ἔτι ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἑλλάδι καὶ ἐν Εὐβοίᾳ, ἀσθενῶς δὲ ἐν Πελοποννήσῳ, μετ' οὐ πολὺ παντελῶς ἐξέλιπεν ἐκ τῆς Ἠπείρου.

Ὅταν ὁμιλῶμεν περὶ Ἠπείρου κατὰ τοὺς χρόνους τούτους, ἐννοοῦμεν, ὡς γνωστόν, οὐ μόνον τὴν ἰδίως Ἠπειρον ἀλλὰ καὶ τὰς πρὸς μεσημβρίαν αὐτῆς χώρας τῆς Στερεᾶς, Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, καὶ τὰς πρὸς βορρᾶν, τὰς σήμερον καλουμένας μέσην καὶ ἄνω Ἀλβανίαν. Κατεῖχοντο δὲ αἱ χώραι αὗται περὶ τὸ 1330 ἐν μέρει ὑπὸ τῶν ἐν Βυζαντίῳ βασιλέων, ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου τῆς Κεφαλληνίας, τινὲς ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Γραβίνα, ὅστις ἦτο κύριος τοῦ δουκάτου τοῦ Δυρραχίου, καὶ τινες ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς Θάμαρ ἀπογόνων τοῦ Φιλίππου τοῦ ταραντίνου, οἱ ὅποιοι ἤρχον τοῦ δεσποτάτου τῆς Ρωμανίας μετὰ τῆς Ναυπάκτου καὶ τῆς Κερκύρας⁽¹⁾. Τῆς Θεσσαλίας πάλιν τὸ μὲν ἥμισυ ἦτο εἰς χεῖρας τῶν ἰθαγενῶν ἀρχόντων, τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ ὑπήγετο εἰς τοὺς Καταλανοὺς τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς Βοιωτίας. Ἐν τῷ διαστήματι δὲ τῶν ἐπεληθόντων 25 περίπου ἐνιαυτῶν, καθ' οὓς Ἰωάννης ὁ Καντακουζηνὸς ἐκυβέρνησεν ἐμμέσως ἢ ἀμέσως τὰ πράγματα, τέσσαρας ἐπεχείρησε πολέμους πρὸς ἀνάγκησιν τῶν χωρῶν τούτων. Πρῶτον τῷ 1333 ὁ ὑπὸ τοῦ Καντακουζηνοῦ κηδεμονευόμενος Ἄνδρόνικος Γ' ἐμβαλὼν εἰς Θεσσαλίαν καθυπέταξεν αὐτὴν ἅπασαν σχεδόν. Μετὰ δύο ἔτη ἐπῆλθε συνεπαγόμενος 2.000 τούρκους μισθοφόρους κατὰ τῆς Ἀλβανίας καὶ προήλασε μέχρι τῶν περιχώρων τοῦ Δυρραχίου, φονεύων ἢ αἰχμαλωτεύων τοὺς μετὰ τῶν Ἀνδραγαθητῶν συντεταγμένους Ἀλβανοὺς καὶ καταλαμβάνων τὰ ἑλληνικὰς πόλεις· ἐκεῖθεν δὲ κατήλθεν εἰς τὰς χώρας τοῦ δεσπότη τοῦ Ἰωάννου, τοῦ πρὸ μικροῦ τότε δηλητηριασθέντος ὑπὸ τῆς συζύγου του Ἄννης Παλαιολογίνης, καὶ ἐκυρίευσεν ὡσαύτως τὰ Ἰωάννινα, τὴν Ἄρταν, τὴν Αἰτωλίαν καὶ τὴν Ἀκαρνανίαν. Ἐπειδὴ δὲ μετὰ τρία ἔτη ἡ Αἰκατερίνα Βαλουᾶ ἐπεχείρησε νὰ ἀποκαταστήσῃ ἐν Ἠπείρῳ τὸν πρὸς αὐτὴν καταφυγόντα νεαρὸν υἱὸν τῆς Ἄννης καὶ τοῦ Ἰωάννου, Νικηφόρον Β' ὀνομαζόμενον, καὶ εὗρεν αὐτόθι οὐκ ὀλίγους ὀπαδοὺς, ἐν Ἄρτῃ μὲν τὸν Νικόλαον Βασιλίτζην, εἰς Ρωγῶ δὲ τὸν Ἀλέξιον Καβασίλαν καὶ ἄλλους ἀλλαχοῦ, ἐπῆλθεν αὐθις ὁ Ἄνδρόνικος Γ' ἐν ἔαρι τοῦ 1339 ἔτους ἐν συνοδίᾳ τοῦ Καντακουζηνοῦ, καθυπέταξε τοὺς στασιασάντας, κατέπεισε τὸν νέον Νικηφόρον νὰ παραδοθῇ εἰς αὐτὸν καὶ κατέστησεν ἐπίτροπον αὐτοῦ ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ Ἠπείρῳ τὸν Ἰωάννην Ἄγγελον.

Ἄλλ' αἱ κατακτήσεις αὗται οὔτε ἀσφαλεῖς ὑπῆρξαν οὔτε διαρκεῖς. Περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους κατέλαβε τὴν τῶν Σέρβων ἀρχὴν ὁ μέγας Στέφανος Δουσάν, 1336—1355, ὅστις ἐκυριάρχησε μίαν στιγμὴν τῶν πλείστων ἐκ τῶν βορειοτέρων ἑλληνικῶν χωρῶν. Ὡφελούμενος ἐκ τούτου, ὅτι οἱ Ἀνδραγαθητοὶ συνετήρουν ὀλίγας δυνάμεις ἐν

(1) Τὸ ἄλλως λεγόμενον δεσποτάτον τῆς Ἑλλάδος.

